

Complexnummer: 513623

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

St.Werenfridus

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

39479, 513624, 513625

Woonplaats

Workum

Gemeente

Súdwest-Fryslân

Provincie

Fryslân

Locatie van het hoofdobject

Noard 173, 8711 AE te Workum

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex van de rooms-katholieke St. Werenfriduskerk uit 1876-1877 bestaat uit de R.K. KERK ST. WERENFRIDUS (als rijksmonument geregistreerd; zie monumentnummer 39479), de PASTORIE met HEKWERK, de BEGRAAFPLAATS (1883) met CALVARIEBERG met priestergraven en een NEOGOTISCH GRAFMONUMENT.

Het complex, aangelegd tussen 1876 en 1883, bevindt zich aan de noordzijde van het beschermd stadsgezicht van Workum, aan het begin van het Noard, de eeuwenoude hoofdas van de stad die in noord-zuidwestelijke richting loopt. Het complex is naar het oosten-zuidoosten gericht en beslaat een min of meer rechthoekig oppervlak dat aan de oostzijde begrensd wordt door het Noard, aan de zuidzijde door de achtertuinen van de aangrenzende panden, aan de noordzijde door een bejaardenhuis en de Jiske Boerenvaart en aan de westzijde door landerijen. De kerk ligt teruggerooid ten opzichte van de hoofdweg, aan een rechthoekig plein van kleine afmetingen; de voorgevel van de pastorie ligt in de rooilijn van de overige bebouwing; de begraafplaats ligt achter de kerk en is bereikbaar via een lang recht pad dat vanaf de noordgevel van de kerk in westelijke richting loopt, tot aan de ingang van de begraafplaats. De kerk en de pastorie zijn door architect A. Tepe (1840-1920) ontworpen in de stijl van het Neo-Gotiek.

Waardering

Het complex van de rooms-katholieke kerk St. Werenfridus te Workum uit 1876-1883, bestaande uit de kerk (mon.nr 39397), de pastorie met hekwerk en de begraafplaats met Calvarieberg en neogotisch grafmonument, is van algemeen cultuurhistorisch en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling;
- voor de geschiedenis van de architectuur;
- vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp;
- vanwege het bijzondere materiaalgebruik en de ornamentiek;
- vanwege de situering, verbonden met de ontwikkeling van de stad;
- voor het aanzien van de stad;
- vanwege de architectonische gaafheid van de samenstellende onderdelen en de hoogwaardige kwaliteit ervan;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke omgeving.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 39479

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	07 juli 1976
Kadaster deel/nr	82658/91

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Workum		Súdwest-Fryslân		Fryslân			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Noard	175			8711 AE	Workum		
Noard	175		003	8711 AE	Workum		
Noard	175		004	8711 AE	Workum		
Noard	175		005	8711 AE	Workum		
Noard	175		101	8711 AE	Workum		
Noard	175		102	8711 AE	Workum		
Noard	175		103	8711 AE	Workum		
Noard	175		104	8711 AE	Workum		
Noard	175		105	8711 AE	Workum		
Noard	175		106	8711 AE	Workum		
Noard	175		107	8711 AE	Workum		
Noard	175		108	8711 AE	Workum		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Workum	A				7695		

Omschrijving**

St.Werenfridus, 1876-1877, A. Tepe.

Neogotische PSEUDOBASILIEK met uitspringend transept.

Steunbeerloze toren van drie geledingen met bakstenen traceringen in de nissen.

Gaaf voorbeeld van een Bernulphusgilde-interieur, beschildering in 1970 wat te hard gerestaureerd. Orgel met Hoofdwerk, Positief en vrij Pedaal. In 1884 door P.J. Adema gebouwd.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Monumentnummer*: 513624

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82670/120

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Workum		Súdwest-Fryslân		Fryslân			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Noard	173			8711 AE	Workum		
Noard	175 A	A		8711 AE	Workum		
Noard	173		001	8711 AE	Workum		
Noard	173		002	8711 AE	Workum		
Noard	173		003	8711 AE	Workum		
Noard	173		101	8711 AE	Workum		
Noard	173		102	8711 AE	Workum		
Noard	173		103	8711 AE	Workum		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Workum	A				7695		

Omschrijving**

Inleiding

De PASTORIE, behorend bij de rooms-katholieke St. Werenfriduskerk (apart monumentnummer 39479), is in 1876-1877 gebouwd naar ontwerp van architect A. Tepe (1840-1920) in een mengeling van Neo-Gotiek en Neo-Renaissance. Kerk en pastorie zijn in relatie tot elkaar ontworpen en vormen een geheel.

De pastorie ligt aan de noordzijde van de stad, op de hoek waar het Noard -van oudsher de hoofdas binnen de wegenstructuur van Workum- in de Prysterhoek overgaat, nog net binnen de grens van het beschermd stadsgezicht. Pastorie en kerk zijn naar het oosten-zuidoosten georiënteerd, ongeveer in de optische verlenging van het in 1910 gedempte Dwarsnoard, dat loodrecht op het Noard uitkomt. Rechts van de pastorie ligt een pleintje dat toegang geeft tot de zij-ingang van de kerk en de pastorie. De hoofdingang van de pastorie bevindt zich dus niet in de voorgevel (oostgevel) maar in de noordgevel. De oostgevel, aan de straatzijde, wordt door een gietijzeren HEKWERK begrensd. De pastorie heeft tegenwoordig een museale functie.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

De pastorie is uit bruine baksteen opgetrokken en heeft een rechthoekige plattegrond, die aan de achterzijde verbonden is met de plattegrond van het kerkelijke gebouw. Zij wordt gedekt door een zadeldak met leien en twee schoorstenen. De voorgevel bestaat uit een trapgevel die door drie vlakke, gemetselde pilasters in drie velden wordt verdeeld, waartussen symmetrisch de tweemaal twee zesruits-ramen zijn geplaatst. Deze bevinden zich binnen gemetselde spaarvelden met gotische afsluiting en gemetselde decoratieve motieven.

Tussen de beide bouwlagen loopt een getande cordonlijst. Sierankers markeren de balklagen. Aan weerszijden van de ramen op de verdieping is een blinde drievenster-opening aangebracht. In de top zitten nog twee kleine lichtgebogen vensters. De noordgevel wordt door de ingangspartij symmetrisch verdeeld: links en rechts hiervan bevinden zich drie zesruits-vensters met grote spitsboogvormige, gemetselde boogvelden. Tussen de vensters zijn (sier)ankers geplaatst. De ingang bestaat uit een risalerend deel onder zadeldak, daar bevindt zich de voordeur met daarnaast een driekantig torentje onder spits dakje. Aan weerskanten hiervan zijn in het dakschild twee kleine dakkapellen met tentdak en piron aangebracht. In het risalerend deel (met trapgevel) bevinden zich de houten voordeur met tweelichts bovenlicht en daarboven een zesruits-venster. In het torentje zitten drie kleine vierkante vensters en drie verticale vensters. Alle vensters zijn van een gemetseld spitsboogvormig boogveld voorzien. Het gemetselde decoratieve element is in de eerste bouwlaag een grote bloem. De achtergevel is deels verbouwd: naast de houten achterdeur zit een groot nieuw venster en in de top een T-venster. De top wordt door kantelen afgesloten. In de zuidgevel zitten twee grote nieuwe vierkante vensters waartussen twee grote vensters met glas-in-lood en gotische spitsboog zijn geplaatst. In het zuidelijk dakschild zijn twee kleine kapellen aangebracht, gelijk aan die in het noordelijke dakschild.

Het INTERIEUR is voor waar het de indeling op de begane grond betreft in grote mate oorspronkelijk, de eerste verdieping is verbouwd. Op de begane grond zijn de kamers aan de straatzijde als museum ingericht: de plafonds zijn deels verlaagd, in de L-vormige lange gangen zijn de zwarte marmeren vloerplaten en de oude houten lambrisering nog aanwezig. De kamers met museale functie hebben nog de originele binnenluiken en een schoorsteenmantel van zwart marmer. Verder zijn de originele houten paneeldeuren nog aanwezig.

Waardering

De pastorie uit 1876-1877, met hekwerk, behorend bij het complex van de rooms-katholieke St. Werenfriduskerk van architect A. Tepe, is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling;
- vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp;
- vanwege het materiaalgebruik en de ornamentiek;
- als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch en architectuurhistorisch van nationaal belang is;
- vanwege de architectonische gaafheid van het exterieur en (in redelijke mate) van het interieur;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke omgeving.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)

Monumentnummer*: 513625

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 oktober 1999
Kadaster deel/nr	82670/113

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Workum	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Workum	binnen besch.stadsgezicht

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Workum	A			4373

Omschrijving**

Inleiding

De ROOMS-KATHOLIEKE BEGRAAFPLAATS behorende bij de St. Werenfriduskerk (1877-78; architect A. Tepe) te Workum is in 1883 aangelegd. De begraafplaats ligt achter de kerk, is naar het oosten gericht en wordt aan de noord-, west- en zuidzijde door een sloot omringd. Aan de oostzijde bevindt zich de toegang tot de begraafplaats; hiervandaan loopt een lang, recht pad naar de kerk. Op de begraafplaats staan verschillende grafmonumenten die samen de begraafplaats haar bijzondere karakter verlenen. Een tweetal, de CALVARIEBERG vermoedelijk uit 1883 met PRIESTERGRAVEN en het GIETIJZEREN GRAFMONUMENT voor de benefactoren Bernardus Fluitman en Sytske Ydema (vermoedelijk rond 1890 vervaardigd), wordt op grond van bijzondere kwaliteiten afzonderlijk omschreven. De betreffende grafmonumenten bevinden zich in de twee vakken aan de noordzijde van de aanleg.

Omschrijving

BEGRAAFPLAATS. De rechthoekige begraafplaats heeft een eenvoudige aanleg met een onderverdeling in zes vakken. Tussen de twee meest westelijke vakken bevindt zich een centraal gedeelte met cirkelvormig pad eromheen, waar de Calvarieberg met priestergraven is aangelegd. De overige rechte paden zijn oost-west en noord-zuid aangelegd.

CALVARIEBERG met PRIESTERGRAVEN. De Calvarieberg staat in het centrum van een cirkelvormige ruimte, tussen de twee noordelijke vakken van de begraafplaats en bestaat uit een gekruisigde Christus, geflankeerd door Maria (links) en Johannes de Evangelist (rechts). Het Mariabeeld is vervaardigd door A. van Aerschot te Herenthals (België); op het beeld van de gekruisigde Christus en van Johannes is geen merk te lezen. De beelden zijn van gietijzer; het kruis is van hout.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De natuurstenen priestergraven liggen in waaiervorm aan de voet van de Calvarieberg. Het meest bijzondere graf qua uitvoering is dat van pastoor F.J. Oorsprong (1917). Het NEOGOTISCH GRAFMONUMENT zonder opschrift, in het noord-westelijke vak van de begraafplaats is gemaakt voor twee benefactoren, het echtpaar Bernardus Fluitman en Sytske Ydema te Workum. Zij schonken onder meer geld voor de bouw van het Adema-orgel en een huis bovendien schonken zij een stuk land als bijdrage voor de bouw van een nieuwe kerk. De beelden op het graf stellen de heilige Cecilia en de heilige Bernardus voor. Ze zijn gegoten door A. van Aerschot te Herenthals (België).

Het monument is naar het oosten gericht en is door zijn hoogte en bijzondere silhouet zeer opvallend en vanaf de ingang al zichtbaar. Het bestaat uit een vierkante natuurstenen sokkel met gietijzeren balustrade en een hoog, rechthoekig voetstuk waarop de gietijzeren beelden zijn geplaatst. Deze staan onder een sierlijk (neo-gotisch) vormgegeven baldakijn. Het voetstuk is van natuursteen en gietijzer. Het gietijzeren baldakijn bestaat uit een vensterachtige omlijsting met visblazen aan de vóór- en achterzijde en wordt bekroond door een gietijzeren crucifix.

Waardering

De begraafplaats met Calvarieberg en priestergraven en een neogotisch grafmonument, behorend bij het complex van de rooms-katholieke St. Werenfriduskerk, is van algemeen cultuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling;
- als bijzondere uitdrukking van een typologische ontwikkeling;
- als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch van nationaal belang is;
- vanwege de gaafheid van de oorspronkelijke aanleg, in combinatie met een aantal bijzondere grafmonumenten;
- vanwege de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke omgeving.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Begraafplaats